

Da li su potrebna suđenja za ratne zloč

Svaka generacija rađa se, odrasta i stasava opterećena objektivnostima svojeg okruženja, pri čemu bilo koji pojedinac te generacije nije ni tražio, ni htio takvu vrstu opterećenja; ničim nije izazvao ni doprinio, a podnosi; nije “pozvan” da to razriješi, pojasni ili neutrališe, a ipak, sve to mora da podnosi...

Tako veliko, ako ne i možda najveće, opterećenje mladih moje generacije, predstavljaju upravo rat, ratna i poslijeratna dešavanja na ovim prostorima; opterećenja koja su i neizbježna i neminovna, ali po nama i neprimjerena, obzirom na dužinu trajanja, pa stoga bi se reklo - nepotrebna. Po intenzitetu, obimu i obliku – ista su za sve nas mlade, bez obzira kojoj nacionalnosti pripadamo, kojeg smo pola, u kojem gradu živimo... bolje reći vegetiramo u onim sferama života, koje još mogu ostati samo naše, mada je suviše malo ostalo tako nezatrovanog prostora za nas.

Rođeni tokom rata ili po okončanju ratnih sukoba, odrastali u poslijeratnim godinama, bili smo suviše mali da bi nas se to tada doticalo u nekoj većoj razmjeri, ali desetak godina nakon rata, dovoljno smo bili odrasli da možemo razumjeti da jednostavno ne razumijemo šta se događa sa odraslim ljudima iz našeg okruženja, zašto su deprimirani ili gromoglasni, zašto govore i dok ćute, zašto galame jedni na druge, zašto se ne vole i zašto jedni drugima smetaju, čak i kad se ne vide... Kad koga upitamo tako nešto, počnu da pričaju i pričaju i

smoriše od priče, kojom ne kažu mnogo: “Za sve je kriv taj i taj. Da toga nije bilo, sve bi bilo drugačije. Da je bilo ovo ne bi se desilo ono...” Što je najgore u svemu, teško da bi se dvije osobe mogle složiti u tvrdnjama, bar u nekoj od njih. Narednih godina dok stasavamo u mlade ljude, očekivali smo da će nam, ako ne sve bar mnogo toga, biti razumljivije i jasnije, da će se ustrojiti i ustaliti, ako ne jedinstvena, a ono bar neka približnija tumačenja događaja, koji su se zbivali prije našeg rođenja, da će se bar većina složiti u tome da je odgovoran ovaj za ovo, onaj za ono, da je određeni događaj bio uzrokovan ovime, ali je i on proishodio onakvu posljedicu...

Prošlo je puno vremena. Mi smo se nadali i očekivali da će se mnoge stvari razjasniti i staložiti, da će na mnogo toga uznemirujućeg, biti stavljena neka tačka, da će neka moćna državna poluga učiniti da događaji iz prošlosti tamo i ostanu, a da će se svježiji, napredniji i rasterećeniji tokovi života, okrenuti na naše prostore, među nas. Nije se to desilo do sada, a mi se i dalje nadamo, želimo i vjerujemo da ćemo biti još uvijek mladi ljudi kada dođe do takvog preokreta.

Ovakvo stanje mladom čovjeku neminovno nameće nelagodnost i nezadovoljstvo, a bespomoćnost pri tome vodi u malodušnost i sve to pomiješano, navodi na razmišljanje o svrsishodnosti postojanja svakog od nas! Ali, ako postoji neki način da se predupredi ovakav slijed stvari, ako postoji makar mala šansa da se

prekine ovaj lanac, treba učiniti to nešto; za rasterećeno življenje, ne samo da treba nešto učiniti, nego treba konstantno nastojati na činjenju, čak i kad je ishod uveliko neizvjestan u bilo kojem smislu.

Zato, velike nade polažemo u pravosudne institucije, vjerujemo da u postupcima koje sprovode, utvrđuju stvarno činjenično stanje iz onog tamo vremena, da u okončanim postupcima dokazuju da je neko nešto učinio i da je svako odgovoran za svoje činjenje, pa kao takav, treba i da bude kažnjen na odgovarajući način.

I opet su mišljenja podijeljena: jedni zagovaraju tezu da su ta suđenja pristrasna, “namontirana”,

“Stoga upravo, mlad čovjek i smatra potrebnim, i to nužno potrebnim, sva suđenja, za sve zločine, ratne pogotovo, jer su oni najteži od svih; strašni u trenutku činjenja, a još strašniji po obimu i dugotrajnosti posljedica koje proishode”

ine počinjene tokom oružanog sukoba?

drugi vjeruju da stvarno i pravno odmotavaju klupko prošlih, bremenitih događanja, treći opet, ometaju, usporavaju ili osporavaju ove procese, a ostali svojim stavovima, balansiraju između ovih navedenih. Zbog tako sukobljenih intencija pojedinaca, vjerovatno, neki sudski procesi nisu ni otpočeli, a oni koji su u toku, odugovlače se na neprimjeren način. Naspram toga, okončani sudski procesi su u mnogome označili kraj, bar u odnosu na događanja i osobe koji su bili akteri istih; osim neizbježnih komentara u prvi mah po okončanju, rijetko kad bi se taj konkretni događaj ili osoba pominjali; presuđena stvar ostaje u prošlosti, ostaje iza nas, ne mora nužno otići u istoriju, ali najbitnije je da se više ne priča ista stvar na različite načine. Upravo ta različita nastojanja odraslih, odgovornih kako za sebe, tako i za generacije koje tek odrastaju, ne samo da zamagljuje vidike, nego i zbunjuju, a nama je već odavno dosta tih prebiranja po prošlosti.

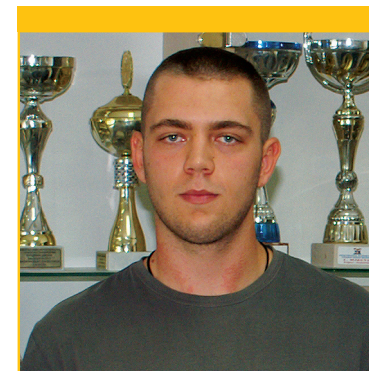
Vjerujemo da će pravosudne institucije iznijeti taj teret okončanja, da će donijeti istinu, bilo kakvu, makar i privid istine, ali će se samo tako smiriti strasti i podvući crta na sve prošlo.

Mlad čovjek, još nepozvan da odlučuje o tim i takvim "suštinskim državnim pitanjima", ne posjeduje neki valjan instrument da promjeni sadašnji tok stvari, ali time što je zanemaren, ne znači da mu nije stalo i da ne želi da utiče. Međutim, trenutno je nemoćan da onima koji gospodare prostorom i vremenom, pa i time

i ljudima u njemu, ukaže na važnost sadašnjeg trenutka i važnost sebe u tom i svakom narednom trenutku.

Nikad se ne može složiti s tendencijom da je bitnije ono što je prošlo, od ovog što je sada i od onog što će biti sutra, jer, zanemarujući ovo sada, mi nemamo izgleda za sutra. Naravno, ne mislimo da prošlo treba da se zaboravi, ali ne treba ni tako živo da živi u sadašnjosti. Prošlost ne možemo promijeniti, uvijek će biti dio nas, ne možemo uticati na događaje iz prošlosti, ali možemo uveliko na buduća dešavanja, što opet direktno zavisi od činjenja u sadašnjosti.

Stoga upravo, mlad čovjek i smatra potrebnim, i to nužno potrebnim, sva suđenja, za sve zločine, ratne pogotovo, jer su oni najteži od svih; strašni u trenutku činjenja, a još strašniji po obimu i dugotrajnosti posljedica koje proishode; čine žrtvama one nastradale i svjedoke, ali ispaštaju mnogi mnogo, kao i mi sada. Zato jednom, nadam se što prije, treba okončati s tim kroz suđenja i osude, a time ujedno, ovim mladim ljudima u sadašnjosti, treba dati priliku da žive svoj život, neopterećen balastima neke daleke, tuđe prošlosti.

Viktor Nikolić,
autor drugonagrađenog eseja,
IV razred, Tehnička škola "Mihajlo Pupin",
Bijeljina